

Huisregels en protocollen

januari 2022

Protocol: Buitenmilieu

1. Wandelen

Als we met de kinderen gaan wandelen wordt er daarna gecontroleerd op teken. Met wandelen wordt ook de leidster/kind-ratio in acht genomen, waarbij dus een maximum geldt van 10/11/12 (afhankelijk van de leeftijd) kinderen. Stagiaires tellen hier niet in mee.

2. Dieren(bezoek)

Als er bezoek wordt gebracht aan dieren, dan wordt ervoor gezorgd dat er steeds voldoende begeleiding aanwezig is. Er wordt op toegezien dat de kinderen altijd 'veilig' zijn. Dat ze niet te dichtbij dieren komen, wanneer dit niet kan. Dat als ze de dieren voeren of aaien, dit voorzichtig gebeurt. De kinderen wassen na aanraking met dieren altijd hun handen. Kinderen die allergieën hebben voor dieren houden we bewust (ook tijdens het wandelen) weg van dieren. Als er in de BSO-ruimte overlast is van bijen of wespen, worden er maatregelen getroffen. Er is ook altijd een vliegenmepper aanwezig.

Opdat kinderen buiten niet gestoken worden door bijen of wespen wordt er gezorgd:

- Voor rietjes bij het drinken.
- Dat monden en handen goed schoon worden gemaakt, zodat zoetigheid geen wespen of bijen aantrekt.
- Wordt eten zo snel mogelijk na gebruik binnen opgeruimd.
- Worden de tafels na het eten onmiddellijk afgenomen.

3. Uitstapjes

Bij uitstapjes wordt er altijd gedacht aan de veiligheid van de kinderen. Als het om vervoer gaat wordt daar ook veel aandacht aan besteed. Er worden altijd verhogers en autogordels gebruikt. De kinderen worden gewezen op verkeersregels. De leidster/kind-ratio wordt ten alle tijden in acht genomen.

4. Speelterrein

4.1. Ondergrond, indeling en andere spelregels Voor het buitenspelen wordt er gelet op dat gladde plekken worden vermeden. Als het kan wordt er iets aan gedaan. Anders wordt er op gelet dat kinderen hier niet spelen. Op het speelterrein spelen de kinderen hun eigen spel of een pedagogisch medewerker organiseert een spel met de kinderen. Er is altijd toezicht op de kinderen die op het speelplein spelen. Er is speelgoed, kinderen spelen alleen met een zachte bal op het plein i.v.m aanwezige ramen. Speelgoed dat kapot is wordt vervangen, gemaakt of weggegooid. Het speelterrein wordt door een hek afgesloten. Er wordt gezorgd dat kinderen niet over dit hek heen klimmen. Kinderen blijven altijd op het terrein. Wanneer ze het terrein verlaten is dit altijd onder begeleiding van een pedagogisch medewerker. In droge perioden zal regelmatig in de Torentuin, het

park of de speeltuin naast het stadskasteel of in de speeltuin bij de Waal worden gespeeld. Er gaat dan altijd een pedagogisch medewerker mee.

Met zand wordt alleen in de zandbak gespeeld. Er wordt niet gespeeld rondom schommels en de glijbaan.

4.2. Zandbak Kinderen eten en drinken niet bij de zandbaktafel, dus daar wordt de zandbak niet door vervuild. De zandbak wordt regelmatig gecontroleerd op zwerfvuil. Kinderen wassen na spelen in de zandbak altijd hun handen.

4.3. Zwembadje Bij gebruik van een zwembadje in de zomer wordt er geen eten of drinken meegenomen in het zwembadje. Het water in het zwembadje wordt dagelijks verschoond. Mocht het water tussentijds vervuild raken door bv. vogelpoep dan wordt het vernieuwd. Badjes die niet gebruikt worden, worden droog opgeborgen. Kinderen wordt erop gewezen niet van het water te drinken. Er worden dus ook geen bekers meegenomen in het badje. Het zwembadje wordt na afloop zo opgeborgen dat er geen regenwater in blijft staan.

5. Buiten spelen (ook in hitte en kou)

Als het extreem warm of koud is wordt de duur van het buitenspelen beperkt. Bij extreem warm weer spelen we op ons eigen plein, waar veel schaduw is. De kinderen worden, indien nodig, goed ingesmeerd. Tussen 12.00 en 15.00 uur wordt vermeden dat de kinderen in de felle zon spelen. In de winter is het de bedoeling dat de kinderen met warme kleding naar buiten gaan. Meegenomen sjaals, wanten en mutsen worden op- en aangedaan. Heeft een kind geen van deze dingen mee en is het buiten echt te koud zonder deze kleding, dan kan het kind niet naar buiten.

Protocol: Geneesmiddelenverstrekking en medische handelingen

Waarom dit protocol?

Pedagogisch medewerkers worden regelmatig geconfronteerd met kinderen die geneesmiddelen gebruiken. Ook krijgt de BSO weleens het verzoek van ouders/verzorgers om hun kinderen geneesmiddelen toe te dienen. Een enkele keer wordt het uitvoeren van een medische handeling gevraagd, zoals het geven van een injectie. Als de BSO in gaat op het verzoek tot het verrichten van dergelijke handelingen moet ook duidelijk zijn welke verantwoordelijkheden dit met zich meebrengt.

Bescherming pedagogisch medewerkers

Er wordt bij het toedienen van medicatie of uitvoeren van medische handelingen altijd met zorgvuldigheid gehandeld. Toch kan het gebeuren dat er een vergissing wordt begaan of een fout gemaakt, in dit geval kan het normaal gesproken zo zijn dat de BSO en/of de pedagogisch medewerker zelf strafrechtelijk of civiel rechtelijk aansprakelijk gesteld kan worden. Om dit (zo goed mogelijk) te voorkomen hebben wij een formulier opgesteld waarin aangegeven staat welke medicatie op welk moment gegeven moet worden of welke medische handelingen in welke situatie toegepast worden. Ouders tekenen dat zij hier de verantwoordelijkheid voor nemen. Zonder het tekenen van het formulier wordt er geen medicatie toegediend of medische handelingen uitgevoerd. Uitzonderingen hiervoor vind je hieronder. Pedagogisch medewerkers voeren, onder geen enkele omstandigheid, ooit medische handelingen uit waartoe ze niet bekwaam zijn. Ter voorkoming van de overdracht van ziektekiemen wassen onze pedagogisch medewerkers hun handen altijd voor en na een medische handeling, bijv. wondverzorging.

Geneesmiddelen zonder voorschrift, bijvoorbeeld 'Vallen en stoten-zalf' kunnen op eigen inzicht van onze pedagogisch medewerkers gebruikt worden.

Aandachtspunten

- De geneesmiddelen moeten altijd in de originele verpakking aangeleverd en bewaard worden. Hierbij is van belang dat er op de verpakking duidelijk is aangegeven hoeveel, wanneer en op welke wijze de medicatie toegediend moet worden.
- We bewaren de originele bijsluiter van het geneesmiddel op de BSO. De bijsluiter wordt goed gelezen zodat iedereen op de hoogte is van eventuele bijwerkingen van het geneesmiddel.
- We noteren het toedienen m.b.v. een aftekenlijst: degene die het middel toedient zet een paraaf. De lijsten worden bewaard in het dossier van het kind.
- De uiterste gebruiksdatum wordt regelmatig gecontroleerd. Overtollige en verlopen geneesmiddelen worden teruggegeven aan de ouders. We schrijven op de geopende flessen van bijvoorbeeld: hoestdrank of oogdruppels de datum van opening, dit omdat de flessen na openen maar tijdelijk houdbaar zijn.
- Geneesmiddelen worden nooit voor het eerst toegediend op de BSO. Dit moet thuis al een keer gebeurd zijn. Dit in verband met allergische reacties of andere reacties van het kind op de medicatie.
- De informatie van een kind rondom medische verzorging en formulieren van eerdere toediening van geneesmiddelen worden bewaard in een 'medisch dossier' dat goed bijgehouden wordt.
- Er zijn wegwerphandschoenen aanwezig indien dit nodig is (bv. bij behandeling met een open wond, bloed, wondvocht.)
- Pleisters zijn waterafstotend en worden, indien nodig, vervangen.
Onvoorziene situaties en/of calamiteiten bij toediening geneesmiddel

Mocht de situatie zich voordoen dat een kind niet goed op een geneesmiddel reageert of dat er onverhoopt toch een fout gemaakt wordt bij de toediening van een geneesmiddel dan wordt er meteen gebeld met een huisarts of specialist in het ziekenhuis. De ouders worden ook onmiddellijk op de hoogte gebracht. Bij een ernstige situatie wordt het alarmnummer 112 gebeld. Nummer van de huisarts van het kind is op de BSO aanwezig in de map met kind gegevens.

Medisch handelen

In uitzonderlijke gevallen zullen ouders aan de PM-er vragen handelingen te verrichten die vallen onder 'medisch handelen'. Hierbij valt te denken aan het meten van de bloedsuikerspiegel bij suikerpatiënten door middel van een vingerprikje, of het toedienen van een injectie bij het optreden van een allergische reactie. De handeling moet goed uitgelegd worden aan PM-ers, zodat zij de handeling goed kunnen uitvoeren.

Bij bijtincidenten waarbij bloed vrijkomt wordt altijd binnen 24 uur de GGD of huisarts ingelicht of ingeschakeld (hangt af van de ernst). Ouders worden direct op de hoogte gesteld. In ernstige gevallen gaan wij naar de huisartsenpost

Instructie na contact met bloed

Medewerkers of andere kinderen kunnen in geval van calamiteiten accidenteel in contact komen met andermans bloed of andere lichaamsvloeistoffen. Wij nemen de volgende maatregelen in acht:

- Er zijn wegwerphandschoenen aanwezig indien dit nodig is (bv. bij behandeling met een open wond, bloed, wondvocht.)
- Wonden die lekken door vocht, pus of bloed worden gedept en indien nodig bedekt met een pleister.
- Wanneer er contact is met bloed wordt er altijd goed afgespoeld. Wanneer er contact is op een intacte huid wordt er vervolgens gedesinfecteerd met alcohol en wordt de huisarts gebeld ter voorkoming van infectie(ziekten).

Protocol: Hygiëne

Dit protocol om een inzicht te geven in wat wij doen om de hygiëne zo goed mogelijk te bewaken. We zorgen voor een hygiëne vanuit de pedagogisch medewerkers zelf en we zorgen voor een zo goed mogelijke hygiëne bij de kinderen. Als er handen worden gewassen, gebeurt dit altijd met desinfecterende zeep over de hele handen en we drogen allemaal onze handen af met een handdoek die meerdere malen verschoond wordt (min. 1 handdoek per dagdeel). Nooit worden er handen gewassen met een washand. Niet van onze pedagogisch medewerkers, maar ook niet van onze kinderen.

1. Eten

1.1. Voor het klaarmaken van eten Voordat er eten wordt klaargemaakt, voor een van onze pedagogisch medewerkers zelf of voor de kinderen, worden de handen goed gewassen met zeep. Ook wordt de plek waar het eten wordt neergezet gemaakt, goed gereinigd. Er wordt bijvoorbeeld geen brood geserveerd voor de kinderen op een vieze tafel. Hygiënische maatregelen met betrekking tot bewaren en bereiden van voedsel staan in het protocol 'Voeding'. *1.2. Na het eten* Alle bordjes, bekertjes, pakjes en bestek wordt meteen na het eten afgewassen, afgedroogd en opgeruimd.

2. Toiletgebruik

Als een kind wordt geholpen op het toilet wassen wij daarna altijd onze handen. Als een van onze pedagogisch medewerkers zelf gebruik maken van het toilet wassen zij ook altijd de handen. Er wordt op toegezien dat de kinderen geen speelgoed meenemen naar het toilet. Kinderen worden erop gewezen dat zij hun handen wassen na het toiletbezoek.

3. Medische handelingen en geneesmiddelenverstrekking

Zoals aangegeven in ons protocol: 'Medische handelingen en geneesmiddelenverstrekking' zullen handelingen nooit zomaar uitgevoerd worden en geneesmiddelen niet zomaar verstrekt. Hier hebben wij bepaalde regels voor. Zalf of crème uit een tube kan worden aangebracht, tabletjes of drankje kan worden gegeven aan kinderen nadat daarvoor een formulier is ingevuld door ouder.

4. Ziekten

Als een van onze pm-ers ziek is komt hij of zij niet naar de BSO. Sowieso vinden wij het prettiger als iedereen kan werken met een volledige inzet. Als je ziek bent gaat dit niet. Maar ook in verband met de hygiëne en de overdracht van ziektekiemen willen wij dat als een van onze pm-ers ziek is, hij of zij niet naar de BSO komt. Na het snuiten van een neus of niezen wassen wij ook onze handen met zeep. Niezen wordt zo veel mogelijk in een papieren zakdoek gedaan die daarna weg wordt gegooid. Lukt dit niet, dan niest men in de elleboog in plaats van in de hand.

5. Schoonmaken

Om alles in alle ruimtes zo schoon mogelijk te houden hebben wij schoonmaaklijsten. Deze zijn verdeeld in 'dagelijks', 'wekelijks' en 'maandelijks' en 'jaarlijks' en zijn te vinden op de BSO zelf. Nadat wij vuilnisbakken verschoonen of vieze was aanraken wassen wij ook altijd onze handen. Er wordt niet gestofzuigd of geveegd met kinderen erbij. Vegen alleen als het echt nodig is, als er bijvoorbeeld iets kapot is gevallen.

6. Eten

Voordat de kinderen gaan eten wassen zij altijd goed hun handen. Of er met de handen wordt gegeten, bijvoorbeeld bij brood, of met bestek, bijvoorbeeld bij warm eten, maakt niet uit.. Kinderen hebben altijd eigen bestek, bordje of beker.

6.2. Toilet Als de kinderen naar het toilet zijn geweest wassen zij ook altijd de handen.

6.3. Ziekten In ons protocol; 'Ziekte' staat alles met betrekking tot ziekte bij kinderen. Kinderen wordt geleerd te niezen of hoesten in de elleboog of in een papieren zakdoek of wanneer toch in de hand is geniest of gehoest, de handen te wassen. Ook worden ze erop gewezen om niet 'op elkaar' te hoesten of niezen. Kinderen met snotneuzen wordt geleerd regelmatig de neus te snuiten met een papieren zakdoekje. Kinderen met koortslip of krentenbaard worden in de gaten gehouden met betrekking tot het knuffelen en kussen van andere kinderen. Dit is niet gewenst in verband met besmetting.

Eventuele uitwerpselen van ongedierte worden onmiddellijk verwijderd en de plek wordt goed schoongemaakt. Kinderen kunnen in principe niet gekrabbd of gebeten worden door dieren,(uitzondering is het bezoek aan kinderboerderij of dierentuin) aangezien er geen dieren aanwezig zijn of meegenomen mogen worden naar de BSO. Altijd blijft er de mogelijkheid bestaan dat een kind toch gebeten of gekrabbd wordt (voorbijkomende kat, bij, wesp). Er worden maatregelen genomen om deze mogelijkheden te verkleinen en pedagogisch medewerkers zien er zo goed mogelijk op toe dat dit niet gebeurt. Voor maatregelen zie protocol 'Warmte en verbranding door de zon' en 'Buitenmilieu'.

7. Extra handen wassen

Kinderen wassen altijd hun handen als ze buiten met water of modder hebben gespeeld of dieren of planten hebben aangeraakt. Bij kinderen die krabben aan wondjes of blaasjes wordt extra aandacht besteed aan de handhygiëne.

8. Wondverzorging

Aan de wondverzorging zijn ook maatregelen geboden in verband met de hygiëne. Dat zijn de volgende:

- Open wonden worden afgedekt.
- Wondvocht of pus wordt voor het gaat lekken op tijd af gedept.
- Na wondbehandeling van een open wond wordt de plek gereinigd (ook met alcohol) waar eventueel vocht terecht is gekomen.
- Kleding of stof waar bloed op zit wordt onmiddellijk op 60 graden gewassen.

9. Knuffels, verkleedkleden en speelgoed

Knuffels, verkleedkleden en speelgoed worden regelmatig gereinigd. Dit is terug te vinden op de desbetreffende schoonmaaklijsten. Zichtbaar verontreinigd speelgoed wordt direct gereinigd. In principe doen kinderen speelgoed niet in de mond, doen ze dit toch dan wordt het speelgoed onmiddellijk schoongemaakt. Knuffels en verkleedkleden worden, om de kans op overdracht van ziektekiemen te verminderen, gewassen op 60 graden. Wanneer ze op max. 40 graden gewassen mogen worden, worden ze in de droger gedroogd. Speelgoed wordt in gesloten kasten stofvrij opgeborgen en anders regelmatig schoongemaakt (zie schoonmaaklijsten). Als er zieke kinderen of kinderen met een besmettelijke aandoening of ziekte, hebben gespeeld met speelgoed, verkleedkleden of knuffels worden deze onmiddellijk extra gereinigd. Dus: speelgoed schoongemaakt, knuffels en verkleedkleden gewassen.

Als zichtbaar zieke kinderen op de BSO aanwezig zijn, krijgen zij eigen speelgoed om mee te spelen, voor zover dit mogelijk is. Eigen beker, bord en bestek hebben de kinderen altijd al aan tafel, dus de kans dat zieke kinderen ziektekiemen overbrengen via servies wordt al verkleind. Speelgoed van binnen en buiten wordt gescheiden gehouden. Als er speelgoed van binnen toch buiten belandt,

wordt dit daarna zorgvuldig gereinigd. Kapot speelgoed wordt vervangen of in ieder geval van de groep gehaald.

10. Temperatuur, luchtvochtigheid en ventilatie

In verband met een gezond leefklimaat staan er in de bso-ruimte temperatuurmeters en hygrometers. Deze worden dagelijks gecontroleerd. In de leefruimtes worden deuren, ramen, verwarmingen en ventilators gebruikt om de temperatuur en luchtvochtigheid te controleren. Wat er precies gebruikt wordt om de temperatuur te beïnvloeden verschilt per seizoen. Streef temperatuur in de leefruimtes is 20 graden. Er wordt opgelet dat de temperatuur niet lager is dan 17 graden en niet hoger dan 25 graden. Het temperatuurverschil in de verschillende ruimtes wordt beperkt. Een temperatuurverschil van hoger dan 5 graden is meestal niet gewenst. Wanneer de temperatuur boven de 25 graden komt wordt er gebruik gemaakt van een ventilatoren. De luchtvochtigheid moet liggen tussen de 40 en 60%. Als er veel bewegingsspelletjes gedaan worden in de ruimte wordt er daarna altijd even gelucht. 's Nachts worden de ruimtes altijd extra gelucht. Indien mogelijk worden er namelijk ramen open gehouden, er is luchtcirculatie op BSO aanwezig Als het erg warm is wordt er extra aandacht besteed aan de ventilatie 's nachts. Hoge ramen worden zoveel mogelijk open gezet.

11. Stoffering verblijfruimtes

Stoffering als banken, kleden, gordijnen worden ook regelmatig gereinigd. Zie hiervoor de schoonmaaklijsten. Als er vloerkleden aanwezig zijn, wordt er in verband met de hygiëne alleen gebruik gemaakt van laagpolige vloerkleden. Hoogpolige vloerkleden zijn moeilijk om voldoende hygiënisch te reinigen. Bank en andere stoffen meubels worden niet tweedehands aangeschaft.

12. Prullenbakken

Prullenbakken worden dagelijks leeggemaakt. Dit is terug te vinden op de schoonmaaklijst 'dagelijks'

13. Schoonmaken

Voor het schoonmaken wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van ecologische schoonmaakmiddelen. Iedere woensdagochtend komt Janneke om de BSO schoon te maken. De BSO wordt dan grondig gestofzuigd en gedweild. Tafels, krukken, kookhoek en keuken worden schoongemaakt. Schoonmaken gebeurt met een nat doekje. De doeken worden aan het eind van de dag in de was gedaan (en op 60 graden gewassen). Meestal worden de doekjes maar voor een sopje gebruikt en anders worden ze eerst goed uitgespoeld, voordat ze nog een keer worden gebruikt. Er wordt schoongemaakt met microvezeldoekjes of katoenen doekjes. Een sopje wordt gemaakt met allesreiniger. Zichtbaar vuile doekjes worden in de was gedaan.

Zoals al eerder vermeld wordt alles via schoonmaakroosters gecontroleerd en schoongemaakt. Zichtbaar verontreinigde ruimtes worden onmiddellijk extra schoongemaakt. Beide toiletten worden iedere dag, nadat het laatste kind opgehaald is, schoongemaakt.

14. Vluchtige stoffen en rook

Er wordt alleen lijm gebruikt op waterbasis. Of lijmstiften. Er worden geen sterk geurende producten gebruikt. WC-reiniger wordt pas gebruikt wanneer er geen kinderen meer aanwezig zijn, aan het eind van de dag. Er wordt niet binnen gerookt. Kinderen verblijven dus nooit in ruimtes waar is gerookt of wordt gerookt.

15. Dieren en planten

Dieren komen in principe niet op de BSO, omdat er kinderen allergisch voor kunnen zijn. Wanneer er op wat voor manier overlast is van dieren (bv. vliegen, mieren, etc.), dan worden de dieren geweerd. Lukt dit niet zelf, dan schakelen wij altijd een specialist in. Door maatregelen als: 'eten opbergen in een gesloten kast' en 'het dichtens van kieren tussen buitendeuren' beperken wij de kans op overlast. Er zijn vliegenmeppers. Wordt het echt een vliegenplaag en/of is er overlast, dan wordt er een deskundige ingeschakeld. Er zijn geen sterk geurende bloemen aanwezig. Er zijn geen planten aanwezig die aanleiding geven tot allergische reacties.

Protocol Kindermishandeling

Wat verstaan wij onder kindermishandeling?

Onder kindermishandeling wordt bij ons verstaan: 'Elke vorm van, voor de minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel' (Wijziging van de Wet op de jeugdhulpverlening in verband met de Advies- en Meldpunten Kindermishandeling, vergaderjaar 2001/2002, 27842, nr. 295)

Deze definitie omvat verschillende vormen van kindermishandeling:

- *Lichamelijke mishandeling* Het toebrengen van verwondingen zoals kneuzingen, blauwe plekken, snij-, brand-, of schaafwonden, botbreuken, hersenletsel. Deze verwondingen kunnen ontstaan door slaan, schoppen, knijpen, door elkaar schudden, branden, snijden, krabben, verstikking of vergiftiging.
- *Lichamelijke verwaarlozing* Aan het kind onthouden wat het voor zijn lichamelijke gezondheid en ontwikkeling nodig heeft, zoals: goede voeding, voldoende kleding, voldoende slaap, goede hygiëne en benodigde medische verzorging.
- *Psychische of emotionele mishandeling* Het stelselmatig vernederen, kleineren, pesten, bang maken, bedreigen met geweld, achterstellen, het verbieden met anderen om te gaan of eisen stellen waaraan het kind niet kan voldoen. Als je getuige bent van huiselijk geweld valt dat hier ook onder.
- *Psychische of emotionele verwaarlozing* Aan het kind onthouden wat het voor zijn geestelijke gezondheid en ontwikkeling nodig heeft: aandacht, respect, veiligheid, scholing, contact, warmte, liefde, genegenheid en bevestiging.
- *Seksueel misbruik* Seksuele handelingen bij of met het kind, die niet passen bij leeftijd of ontwikkeling, òf seksuele handelingen waaraan het kind zich niet kan onttrekken. Dit gaat van het betasten van het lichaam tot verkrachting en komt voor bij kinderen van alle leeftijden. Ook het tonen van pornografisch materiaal aan een kind valt onder seksueel misbruik.

Taken van onze pedagogisch medewerkers

Wat valt wel onder de kennis en vaardigheden van onze medewerkers;

- Herkennen van zorg en signalen die (kunnen) wijzen op kindermishandeling
- Overleg plegen met collega's en evt leerkracht bij zorg over een kind aan de hand van waargenomen signalen die kunnen wijzen op kindermishandeling.
- Uitvoeren van afspraken die zijn voortgekomen uit het overleg met collega's, zoals observeren, een gesprek met de ouders, of het contact opnemen met externe instellingen.
- Bespreken van de resultaten van deze ondernomen stappen met collega's.
- Zorg dragen voor het welzijn van het kind.

Stappenplan

Voor de omgang van het vermoeden van kindermishandeling hebben wij een stappenplan opgesteld. Hierin staan de fasen beschreven waarin het proces verloopt. Er wordt tegenwoordig gewerkt met een meldcode (zie bijlage 'Basismodel meldcode kindermishandeling en huiselijk geweld') als wij een signaal krijgen van huiselijk geweld of kindermishandeling. In die meldcode staat een stappenplan voor het signaleren, handelen en melden in geval van vermoedens en tekenen. Deze meldcode is sinds 2012 ook verplicht. *Fase 1. Er zijn zorgen met betrekking tot een bepaald kind* Zorg betekent dat je merkt dat er iets met het kind aan de hand is waarvoor je geen geruststellende verklaring kan vinden. Als bso zien wij het mede als onze taak om, als er sprake is van kindermishandeling, dit te signaleren. Wij dragen, in eerste instantie, zorg voor de kinderen en een vorm van kindermishandeling is hierbij ongewenst. Het is niet onze taak om kindermishandeling vast te stellen, wel om deze te signaleren en bij vermoedens de juiste mensen en/of instanties in te schakelen. Er zijn veel signalen die kunnen wijzen op kindermishandeling. Wat van belang is, is om in acht te nemen in wat voor situatie het kind zit. Veel van deze signalen hoeven niet te duiden op kindermishandeling, maar kunnen ook te maken hebben met andere factoren die van invloed zijn op het kind. Voorzichtigheid bij signalering is dus gewenst. Er zijn verschillende signalen: *Lichamelijke en gedrag*

- Onverklaarbare blauwe plekken, schaafwonden, kneuzingen
- Slechte verzorging wat betreft kleding, hygiëne, voeding
- Onvoldoende geneeskundige/tandheeskundige zorg
- Ontwikkelingsachterstanden (motoriek, spraak, taal, emotioneel, cognitief)
- Psychosomatische klachten: buikpijn, hoofdpijn, misselijk etc.
- Vermoeidheid, lusteloosheid
- Genitale verwondingen
- Extreem zenuwachtig, gespannen, angstig of boos
- Teruggetrokken gedrag
- Kind is bang voor de ouder
- Recidiverende urineweginfecties
- Plotselinge verandering in gedrag
- Niet zindelijk
- Klein voor de leeftijd
- Veel aandacht vragen op een vreemde manier
- Kind komt steeds bij andere artsen/ziekenhuizen
- Niet bij de leeftijd passende kennis van of omgang met seksualiteit
- Houterige manier van bewegen (benen, bekken 'op slot')
- Seksueel overdraagbare aandoening
- Slaapproblemen
- Voeding/eetproblemen

- Angst of schrikreacties bij onverwacht lichamelijk contact
- Niet spelen met andere kinderen
- Afwijkend spel (ongebruikelijke thema's die kunnen wijzen op kindermishandeling)
- Snel straf verwachten
- Agressieve reacties naar andere kinderen
- Geen interesse in speelgoed/spel

Op de bso

- Regelmatig te laat opgehaald
- Geen of weinig belangstelling van de ouders voor (belevissen van) het kind
- Afwijkend gedrag van het kind bij het halen door ouders
- *Thuis*
- Onveilige behuizing
- Onhygiënische leefruimte
- Sociaal geïsoleerd
- Kind gedraagt zich anders als de ouders in de buurt zijn
- Gezin verhuist vaak
- Gezin wisselt vaak van huisarts of specialist
- Huwelijksproblemen van ouders
- Lichamelijk straffen is gangbaar
- Ouder schreeuwt naar een kind of gebruikt scheldwoorden
- Ouder troost kind niet bij huilen
- Ouder reageert niet of nauwelijks op het kind
- Ouder komt afspraken niet na
- Ouder heeft irreële verwachtingen naar het kind

Meestal zullen mishandelde kinderen of degene die hen mishandelt niet uit zichzelf over de situatie vertellen. Het is nodig dat belangrijke personen in de omgeving van het kind vroegtijdig de verantwoordelijkheid nemen om bij zorgwekkende situaties van kinderen actie te ondernemen. Het doel is om de, vermoedelijke, situatie van kindermishandeling te laten stoppen. Dit kan door vroegtijdig te signaleren, de kindermishandeling niet bij jezelf te houden maar bespreekbaar te maken, de situatie te (laten) onderzoeken en door hulp in te schakelen. Als een van onze pedagogisch medewerkers aan de hand van bovenstaande signalen een vermoeden heeft van kindermishandeling, dan wordt dit altijd besproken in ons team.

Fase 2. Overleg binnen het team Overleg binnen het team wil zeggen dat er overleg plaats vindt tussen degene die vermoedens heeft en de andere pedagogisch medewerkers. De zorg wordt gedeeld. Herkennen andere collega's ook signalen? Zijn er (nog) andere signalen? Wanneer is dit ontstaan? Komen de signalen vaak voor? Wanneer? Veranderen de signalen van intensiteit of nemen ze toe? Er wordt gekeken of het vermoeden door het hele team wordt gedeeld en is dit het geval dan vragen wij gesprekje aan met de betreffende leerkracht, daarna zou het proces van signalering in gang gezet kunnen worden. De meldcode kindermishandeling wordt ingezet. In deze fase wordt ook bepaald of er contact wordt opgenomen met het Advies Meldpunt Kindermishandeling (AMK) voor advies. *Fase 3. Handelen volgens de meldcode* Een meldcode beschrijft in stappen wat onze pedagogisch medewerkers gaan doen.

In het basismodel meldcode is toegelicht waaruit de 5 stappen in elk geval moeten bestaan:

- Stap 1: in kaart brengen van signalen.
- Stap 2: collegiale consultatie en zo nodig raadplegen van het advies- en Meldpunt Kindermishandeling of het Steunpunt Huiselijk Geweld.
- Stap 3: gesprek met de cliënt.
- Stap 4: wegen van het geweld of de kindermishandeling.
- Stap 5: beslissen: Hulp organiseren of melden

Protocol: Kindermishandeling door pedagogisch medewerker BSO

1. Meldingsprocedure

In de wet op de Jeugdzorg is de meldplicht opgenomen. Wanneer een medewerker van een instelling het vermoeden heeft dat een medewerker van dezelfde instelling zich schuldig maakt aan kindermishandeling of dat hij of zij dit hoort, moet hij/zij dit direct melden. Men heeft de plicht direct het AMK hiervan in kennis te stellen.

1.1. Melding door het kind

Als de melding van seksuele intimidatie, aanranding of verkrachting afkomstig is van een kind, is opvang en steun voor het kind het eerste aandachtspunt. De persoon bij wie het slachtoffer de klacht meldt belooft geen geheimhouding aan het kind en is verplicht dit te melden bij zijn leidinggevende. Naast het AMK worden zo nodig anderen ingeschakeld voor hulp. De ouders van het betrokken kind worden geïnformeerd. Aan de ouders/verzorgers wordt eveneens opvang en steun geboden. Het waarborgen van het gevoel van veiligheid van het kind is uitgangspunt van dit handelen.

1.2. Melding door een ouder/verzorger

Als de melding van de ouder(s)/verzorger(s) komt, zal uitgezocht worden over welke informatie de ouder beschikt en waar de melding op gebaseerd is. De persoon bij wie de klacht wordt gemeld is verplicht dit te melden bij de leidinggevende.

1.3. Melding door collega-medewerk(st)er

Wanneer een pedagogisch medewerker kindermishandeling door een collega-medewerker constateert of vermoedt, is hij/zij verantwoordelijk voor melding hiervan aan de leidinggevende. Aan de medewerker die meldt wordt opvang en steun aangeboden. Blijken de vermoedens gegrond dan wordt de pedagogisch medewerker in kwestie onmiddellijk op non-actief gesteld.

1.4. Melding door derden

Als de melding van derden komt, dient eveneens uitgezocht te worden over welke informatie deze precies beschikken en waar deze informatie op is gebaseerd. De persoon bij wie de klacht wordt gemeld is verplicht dit te melden.

1.5. Maatregelen naar aanleiding van een melding

In alle gevallen wordt de directie zo spoedig mogelijk geïnformeerd. Die moet alle noodzakelijke maatregelen te nemen ten aanzien van:

1.5.1. Het regelen van opvang van kind en ouders - Voor de opvang en steun voor het kind wordt een beroep gedaan op een instelling (GGD) die hierin gespecialiseerd is.

- In overleg met ouders en GGD, wordt bezien of de opvang bij de BSO kan worden gecontinueerd dan wel dat er een andere oplossing moet worden geboden.
- De BSO informeert ouders over de mogelijkheid aangifte te doen bij de politie.
- De directie houdt contact en toont betrokkenheid en informeert de ouders regelmatig over de voortgang van het onderzoek en andere zaken die voor de ouders van belang zijn.

1.5.2. Afscherming van het kind van de mogelijke dader

- De directie beslist in het belang van de afscherming van het kind van de mogelijke dader of de vermeende dader hangende het onderzoek op non-actief wordt gesteld of wordt geschorst.
- Voor de betrokken medewerker wordt gekeken om een contactpersoon aan te wijzen en de betrokken medewerker erop te wijzen waar steun verkregen kan worden buiten de BSO.

2. Instellen van een onderzoek

- De directie en/of aangewezen persoon die hier verantwoordelijkheid voor draagt, draagt zorg voor een zorgvuldige procedure van onderzoek en legt een dossier aan.
- Bij het interne onderzoek laat de BSO zich adviseren door de politie. Zo mogelijk na raadpleging van de ouders besluit de BSO of eerst een intern onderzoek wordt gedaan of onmiddellijk aangifte wordt gedaan bij de politie. Ouders kunnen natuurlijk ook los van de directie beslissen onmiddellijk aangifte te doen. In het geval van aangifte bij de politie vindt het instellingsonderzoek plaats in nauw overleg met de politie.
- De directrice stelt binnen maximaal 2 werkdagen na de melding een commissie van onderzoek in. De commissie bestaat uit 2 personen, een interne en een extern deskundige. De leden van de onderzoekscommissie hebben een geheimhoudingsplicht uit hoofde van hun verantwoordelijkheid als lid van de commissie van onderzoek.
- De extern deskundige voert het intern onderzoek uit en adviseert de directie op grond van de resultaten van het onderzoek over de te nemen maatregelen.
- De termijn voor intern onderzoek bedraagt maximaal 3 weken.

2.1. Procedure van onderzoek

2.1.1. Gesprek met het kind

Ten eerste wordt er zorg voor gedragen dat dit gesprek met een daartoe deskundige gebeurt. De commissie vraagt de ouders de door hen bemerkte reactie van het kind weer te geven. Indien het kind in staat is om zelf de toedracht te verwoorden, wordt altijd na overleg met de ouders, het kind door de commissie gehoord.

2.1.2. Gesprek met de betrokken medewerker. De onderzoekscommissie hoort ook de betrokken medewerker. Dit gesprek wordt vastgelegd en de medewerker wordt geïnformeerd over het verdere verloop van de procedure.

2.1.3. Gesprekken met alle betrokkenen. De commissie voert binnen maximaal 2 weken nadat zij is ingeroepen gesprekken met alle betrokken personen. Op basis van deze eerste gesprekken adviseert de commissie de directie (of hiervoor verantwoordelijke persoon) over de te nemen voorlopige maatregelen voor het kind en de medewerker. Dit is dus een advies, uiteindelijke beslissingen liggen niet in de hand van de commissie.

2.1.4. Schriftelijke verslagen. Van de gesprekken wordt een schriftelijk verslag gemaakt, dat door de medegespreksvoerders ook moet worden goedgekeurd en ondertekend.

2.2. Maatregelen naar aanleiding van het onderzoek

2.2.1. Rehabilitatie

Wanneer de directie constateert dat er op grond van het verrichte onderzoek geen aanleiding is aan te nemen dat seksueel misbruik heeft plaatsgevonden, wordt de betrokken medewerker die voor de duur van het onderzoek geschorst is of op non-actief gesteld, door de directie van de instelling in ere in zijn functie hersteld. In een dergelijke situatie kan het in het belang van de medewerker, of in het algemeen belang, wenselijk zijn de betreffende medewerker binnen de organisatie (indien mogelijk) over te plaatsen van locatie.

2.2.2. Arbeidsrechtelijke maatregelen

Wanneer de directie constateert dat er op grond van het verrichte onderzoek aanleiding is om aan te nemen dat seksueel misbruik heeft plaatsgevonden, neemt de directie maatregelen van arbeidsrechtelijke aard. (*Bv. ontslag wegens een dringende reden op grond van art. 677 en art. 678 boek 7 BW, of ontbinding van de arbeidsovereenkomst via de kantonrechter (art. 685 boek 7BW).*)

2.2.3. Inschakelen van politie en justitie

Er wordt formeel aangifte gedaan van seksueel misbruik bij de politie en het Openbaar Ministerie, wanneer het rapport van de onderzoekscommissie hiertoe aanleiding geeft.

2.4 Omgaan met de media

Als op een BSO een incident plaatsvindt, is de kans groot dat ook de media hier van op de hoogte raken. Het is verstandig van tevoren zorgvuldig te overwegen hoe er zal worden omgegaan met de pers.

Enkele aandachtspunten bij het omgaan met de pers:

- Denk na over de keuze van een passieve of actieve opstelling. Door zelf de pers te informeren houdt u de regie min of meer in handen en voorkomt u wellicht erger.
- Wijs een vaste, liefst geoefende persoon aan die de contacten met de pers onderhoudt. Overleg zo mogelijk met de politievoorlichter.
- Denk goed na over de boodschap: wat willen we wel/niet vertellen en hoe formuleren we dat kort en concreet? - Selecteer: wie staan we wel te woord en wie niet?
- Noteer voorwaarden: bijv. vragen vooraf op papier, afspraken over inzien tekst voor publicatie.
- Wanneer wordt de pers ingelicht? In ieder geval niet voordat personeel, ouders en kinderen goed zijn ingelicht.
- Wat is ons belang om in te gaan op vragen van de pers? Wat is wenselijk, wat is nodig?
- Betracht openheid binnen grenzen: vertel de waarheid, tot de feitelijke kern beperkt. Noem geen namen, bewandel geen zijpaden.
- Zorg voor een adempauze: niet direct in de uitzending, vragen vooraf inzien, terug (laten) bellen, afspraak later op de dag.
- Doe de contacten met de pers nooit alleen: de boodschap samen met anderen voorbereiden, iemand meenemen of mee laten luisteren, samen evalueren.
(Bron: 'concept calamiteitenwaaier van De Veilige School' ontwikkeld door Anke Visser en Frits Prior.)

2.5 Informeren betrokkenen

2.5.1. Informeren van het team

Het is ontzettend belangrijk om zo snel mogelijk het team te informeren. De schok kan het beste in teamverband verwerkt worden. Er moet omgegaan worden met vragen en opmerkingen van ouders en derden. Andere slachtoffers moeten ook gesignaleerd worden (als hier sprake van is). Er moeten in teamverband ook eenduidige afspraken gemaakt worden over de aanpak van de situatie.

Een niet te onderschatten factor is de loyaliteit van personeel ten opzichte van de aangeklaagde collega. De ervaring leert dat collega's in situaties van twijfel eerder de kant van de volwassene kiezen dan die van het kind, zeker als het gaat om seksuele intimidatie. Meldingen van seksuele intimidatie berusten zelden op waargenomen feiten door volwassenen. Meestal moet de volwassene zich baseren op het woord van het kind. Geloof en ongeloof, loyaliteit ten opzichte van de collega of het kind, kunnen een team in partijen opsplitsen. Belangrijk is teamleden voor te houden dat zij niet hoeven te beslissen over wat "waar" of "niet waar" is. Zij zijn wel verantwoordelijk voor het welzijn en de veiligheid van de kinderen.

Aandachtspunten en overwegingen bij het informeren van het team:

- Zorg dat de hele onderzoekscommissie aanwezig is.
- Zorg dat alle teamleden aanwezig kunnen zijn. De aangeklaagde is niet aanwezig, maar zal (achteraf) schriftelijk geïnformeerd worden over de globale inhoud.
- Overweeg welke andere personeelsleden moeten worden uitgenodigd. Denk hierbij aan bv. vaste invalkrachten.
- Afwezig en ziek personeel moet persoonlijk op de hoogte worden gebracht.
- Overweeg of er deskundigen van buitenaf aanwezig bij moeten zijn.

- Nodig alle teamleden het liefst mondeling uit.
- Tijdens de vergadering wordt feitelijke informatie gegeven. Dit houdt in dat er wordt verteld dat er een melding is gedaan. De tot nu toe genomen stappen worden besproken en iedereen wordt ingelicht wat de volgende stappen zijn. Naar de teamleden kan aangegeven worden wat de verwachtingen zijn.
- Biedt ruimte voor emoties, vragen, laat stoom af blazen.
- Maak afspraken over de omgang met de buitenwereld: Bv. * Doorverwijzen naar onderzoekscommissie bij vragen van derden * Geen uitspraken naar de pers * Geen contact met de aangeklaagde
- Organiseer opvang voor personeel dat daar behoefte aan heeft.

2.5.2. Informeren van de “andere” ouders

Een moeilijke, maar meestal niet te vermijden stap is het informeren van de “andere” ouders over de beschuldigingen van ongewenste omgangsvormen. Bedoeld worden de ouders waarvan niet bekend is dat hun kinderen slachtoffer zijn. Ouders hebben recht op informatie, zeker als hun kind ook een mogelijk slachtoffer is.

Er kunnen overwegingen zijn om de andere ouders (voorlopig) niet te informeren:

- De mogelijke dader is een kind van de BSO. De bescherming van de kinddader telt dan even zwaar als de rechten van de slachtoffers.
- Ouders van een slachtoffer eisen geheimhouding.
- Politie vraagt om geheimhouding. Overleg in zo’n geval met de politie of het informeren van de ouders daaraan ondergeschikt mag worden gemaakt.

Aandachtspunten en overwegingen bij het informeren van de ouders:

- Informeer ouders schriftelijk en mondeling.
- Overweeg welke ouders moeten worden uitgenodigd voor een ouderavond. De ouders van kinderen die nu bij de aangeklaagde in de groep zitten, de ouders van kinderen die voorgaande jaren bij de aangeklaagde in de groep zaten, de ouders van kinderen die bij het slachtoffer in de groep zitten, de ouders van alle kinderen als het gaat om iemand die met alle kinderen van de BSO te maken heeft.
- Hoe groot kan de groep zijn die op een avond wordt geïnformeerd.
- Zorg dat de ouders van slachtoffers op de hoogte zijn van de informatieavond die gaat komen. Bespreek met hun welke informatie er gegeven gaat worden.
- Nodig deskundigen uit die antwoord kunnen geven op vragen van ouders: bijv. politie, jeugdarts/ jeugdverpleegkundige, vertrouwenspersoon.
- Nodig ouders schriftelijk uit, geef brieven niet aan kinderen mee naar huis.
- Houd rekening met taalproblemen bij allochtone ouders.
- De voorzitter van de bijeenkomst is bij voorkeur de directie. Het onderzoeksteam en eventuele deskundigen zitten naast haar. Bespreek van tevoren de onderlinge taakverdeling.
- Geef feitelijke informatie met in acht nemen van privacy van betrokkenen.
- Vertel welke stappen zijn genomen en welke nog zullen volgen.
- Geef aan waar ouders terecht kunnen als zij vermoeden dat hun kind ook slachtoffer is.
- Geef aan wat de BSO te bieden heeft.
- Geef ruimte voor de vragen en emoties die bij ouders zullen los komen.
- Wees voorbereid op boosheid, ga niet in de verdediging. De boosheid van ouders zal terecht of onterecht tegen de BSO richten.
- Bedank ouders voor hun aanwezigheid en betrokkenheid.

3. Algemene aandachtspunten

Omdat zo’n situatie zich bijna altijd onverwacht voor zal doen en op een ongelegen moment zal komen is het fijn om een protocol te hebben. Zo is schriftelijk vastgelegd welke stappen er genomen moeten worden.

Protocol: Ongewenste intimiteiten

Wat wordt er verstaan onder 'ongewenste intimiteiten'?

Elke vorm van seksueel getinte gedragingen (verbaal, non-verbaal, fysiek, bewust of onbewust) die door personen die het ondergaan of signaleren als ongewenst, negatief of gedwongen wordt ervaren, ongeacht op welk moment en in welke situatie. BSO Kunst en Kids wil graag de voorwaarden scheppen om enerzijds in geval van klachten over ongewenste intimiteiten een en ander adequaat af te handelen en anderzijds ongewenste intimiteiten te voorkomen.

Wie kan er een klacht indienen en hoe gaat dit in zijn werking?

Iedereen die zich seksueel geïntimideerd voelt of iets in die trend signaleert kan een klacht indienen. Bij BSO Kunst en Kids wordt dit eerst mondeling besproken met de directie. Het probleem wordt geschetst en er wordt gekeken naar een mogelijkheid tot een gesprek met de beschuldigde. Daarna wordt er eventueel een mondelinge en schriftelijke melding gemaakt van de klacht. Er volgt een gesprek met alle betrokken personen in deze kwestie en de directie van de BSO. Bij het intrekken van de klacht wordt de procedure stopgezet.

Taken van directie

Deze persoon geeft ruimte en aandacht in een sfeer van vertrouwen, zodat het slachtoffer zijn/haar hele verhaal kwijt kan. Al wordt er slachtoffer nooit als medeschuldige beschouwd, het waarheidsgehalte van het verhaal wordt wel onderzocht. Eigen taken naar aanleiding van een melding versus de eventuele klachtbehandeling en het zorg dragen voor eventuele hulpverlening door een ander wordt goed uit elkaar gehouden. De gesprekken met melder en beschuldigde worden met de volgende doelstellingen gevoerd: - een objectief beeld schetsen van de problematiek - bevorderen dat de ongewenste intimiteiten stoppen. De directie en de melder wegen de voor- en nadelen van een vervolg, (en eventueel daarna een officiële melding of aangifte) goed af: waar heeft het slachtoffer behoefte aan, wat kan een bepaalde procedure opleveren en aan de andere kant wat kost een dergelijke procedure aan energie en emoties, wat kan betrokkene aan?

Geheimhouding

Iedereen die direct of indirect betrokken (of op de hoogte van een klacht of voorval) is bij de lopende procedure of de hierbij betrokken personen, is in het kader van de Wet op de Persoonsregistratie tot absolute geheimhouding verplicht.

Nazorg

BSO Kunst en Kids zorgt ervoor dat in samenwerking met het slachtoffer wordt gezocht naar gepaste nazorg en/of een eerste aanzet te geven tot begeleiding. Indien er geen sprake is van strafbare feiten zal ook voor de beschuldigde naar gepaste nazorg en of een eerste aanzet tot begeleiding gegeven worden. Afhangende van de klacht wordt er aangifte gedaan bij de politie.

Protocol: Onrechtmatige opeising kind

Ter voorkoming

- Bij de intake wordt er gesproken over de gezinssituatie. Ziet het kind beide ouders, grootouders of andere familieleden nog? Zijn er mensen aan wie het kind absoluut niet meegegeven mag worden.
- Er wordt met de ouders besproken dat wij kinderen alleen maar meegeven aan familieleden of vrienden die wij kennen. Wordt het kind door een ander opgehaald, dan horen we dit graag vooraf. Ouders dienen ons hiervan ook vooraf op de hoogte te stellen.

Stap 1 Indien er toch iemand binnenkomt en een kind wil meenemen bellen we de ouders.

Stap 2 Als deze persoon niet bekend is bij de ouders, geven we het kind niet mee.

Stap 3 Wordt er geweld gebruikt dan proberen we deze persoon vriendelijk te verzoeken naar buiten te gaan. Zodra wij een gevoel van onmacht hebben, schakelt een van onze pedagogisch medewerkers de politie in en wordt het kind in veiligheid gebracht.

Protocol: Overval of inbraak

Wat verstaan wij onder een inbraak?

Er zijn ongewenst indringers op de BSO geweest, zonder dat er iemand aanwezig is. In het geval van schade of vermissing hanteren wij het volgende stappenplan.

Stappenplan

Stap 1 De politie (alarmnummer 112) wordt gebeld om eventueel te komen kijken. Er wordt aangifte gedaan.

Stap 2 Niemand zit ergens aan. Zoveel mogelijk blijft intact. Aan de politie wordt gevraagd wat wel en niet aangeraakt of bewogen mag worden.

Stap 3 Indien dit nodig is worden ouders gebeld dat de kinderen niet kunnen komen.

Stap 4 Er wordt een lijst gemaakt van spullen die vermist of beschadigd zijn. Dit wordt aan de directie doorgegeven in verband met de verzekering.

Stap 5 Alle medewerkers van de locatie worden op de hoogte gebracht van de inbraak.

Wat verstaan wij onder een overval? Er zijn ongewenste indringers op de BSO aanwezig, tijdens dat er pedagogisch medewerkers en eventueel kinderen aanwezig zijn. Degene(n) die de overval plegen hebben de intentie schade aan te richten en/of spullen mee te nemen. Dit kan gebeuren met of zonder geweldpleging. In beide gevallen hanteren we het volgende stappenplan. **Stappenplan** Stap 1 Er wordt door de pedagogisch medewerkers zo min mogelijk verzet gepleegd. Er wordt gehandeld in het belang van de kinderen en henzelf.

Protocol: Stagiairebeleid

Waarom dit protocol?

Omdat wij gebruik gaan maken van stagiaires is het prettig op papier vast te leggen welke regels er gelden omtrent deze inzet.

Regels die gehandhaafd worden

- Stagiaires dragen nooit de verantwoordelijkheid voor kinderen. De verantwoordelijkheid ligt te allen tijde bij de pedagogisch medewerkers van desbetreffende groep.
- Stagiaires staan altijd boventallig en worden dus niet meegenomen in de BKR.
- Stagiaires worden alleen ingezet met een goedgekeurd VOG.
- Er worden afspraken gemaakt met de stagiaires; welke werkzaamheden zal ze wel of niet verrichten. Dit hangt af van het niveau van de opleiding, leerjaar en leerdoelen.
- Stagiaires krijgen indien mogelijke een kleine stagevergoeding. - Stagiaires tekenen de 'Akte van vertrouwelijkheid'.
- Stagiaires krijgen geen privégegevens van personeel, kinderen of ouders. Ze krijgen het telefoonnummer van Kunst en Kids en het emailadres van hun persoonlijk begeleider voor het doorsturen van de opdrachten. - Te allen tijden wordt er Nederlands gesproken op onze BSO.
- Contact met de ouders wordt door een pedagogisch medewerker van Kunst en Kids gedaan. Wanneer er vertrouwen is dat de stagiaire deze contacten ook kan aangaan (doordat er al een tijd stage is gelopen, doordat opdrachten dit vragen, doordat diegene aan het eind van de opleiding zit) blijft de verantwoordelijkheid nog te allen tijden bij de pedagogisch medewerkers.

Wat verwachten wij van stagiaires

- Dat ze er representatief uit zien. Geen blote buik, bilnaad bij bukken, hinderlijke zichtbare piercings.
- Dat ze zorgen voor goede lichamelijke verzorging en frisse, schone kleren.
- Dat ze zelf verantwoordelijkheid dragen voor het afmelden of doorgeven van verlaat zijn. Ze bellen zelf af.
- Dat persoonlijke afspraken zoveel mogelijk gepland worden buiten stagetijd. - Dat ze zelf verantwoordelijkheid dragen voor hun opdrachten en toetsen. De opdrachten op stage worden samen gepland met de begeleider.
- Dat ze open en eerlijk zijn en lief voor de kinderen.
- Dat ze beleefd zijn naar ouders en collegiaal zijn.

Wat kunnen stagiaires van ons verwachten

- Het wegwijs maken op de groep en bekend maken met de werkwijze van BSO Kunst en Kids.
- Begeleiding bij de opdrachten en het leerproces.
- Openheid en eerlijkheid en collegialiteit.
- Een leerzame, gezellige periode.

Praktijkopleider BSO Kunst en Kids – Kim de Visser

Protocol: Sterfgevallen

Verschillende sterfgevallen

Binnen de buitenschoolse opvang kun je te maken krijgen met verschillende gevallen van overlijden, namelijk:

1. Het overlijden van een kind in de groep tijdens de opvang

2. Het overlijden van een kind van de groep, thuis op school of in het ziekenhuis
3. Het overlijden van een ouder van een kind of een ander gezinslid
4. Het overlijden van een teamlid

Hoe wordt gehandeld is per sterfgeval verschillend, mede door de emoties van de betrokkenen hiervan. Wat wij belangrijk vinden is dat er ruimte is voor verdriet en verwerking en dat iedereen wordt gesteund. Hoe er precies per situatie gehandeld wordt, wordt hieronder omschreven.

1. Handelwijze bij overlijden van een kind in de groep tijdens de opvang

Hierbij valt te denken aan bijvoorbeeld een ongeval tijdens dat het kind op de buitenschoolse opvang aanwezig is.

1.1. Hoe te handelen op het moment

Op het moment zelf zijn er allerlei dingen die snel moeten gebeuren. Hoe er wordt gehandeld naar wie verschilt dus.

- Naar het betreffende kind en zijn ouders toe

Er wordt onmiddellijk EHBO en reanimatie toegepast. Er is een AED aanwezig in het gebouw en de alarmcentrale (112) wordt onmiddellijk gebeld. De BHV-er en directie worden ook onmiddellijk gealarmeerd. De kinderen worden van de situatie weggeleid en opgevangen (invalkracht wordt gebeld) en er wordt contact opgenomen met de ouders door de BHV-er.

- Naar het betrokken personeel van die groep

Het is een verschrikkelijke ervaring wanneer een kind tijdens de opvang komt te overlijden en daarom is het van essentieel belang dat het betreffende personeel goed opgevangen wordt. We willen voorkomen dat er over en weer verwijten gaan spelen over de schuldvraag. Alle pedagogisch medewerkers die op dat moment aanwezig hebben steun nodig. Collega's zullen elkaar dus ter plekke zo goed mogelijk opvangen. Naderhand is het heel belangrijk dat er samen over de gebeurtenis gepraat wordt.

- Naar de kinderen van de betreffende groep. Hoe er gehandeld wordt hangt grotendeels af van de situatie. Je moet daarbij denken aan: Hebben de kinderen het zien gebeuren? Wie waren erbij? Op een zo rustig mogelijk manier zal de pm-er de kinderen vertellen wat er is gebeurd. We vinden het daarbij belangrijk dat we kinderen de ruimte te geven om te reageren. En zoveel mogelijk van de vragen van de kinderen eerlijk beantwoorden. Als dit niet gebeurt, dan blijven kinderen met vragen zitten of vullen ze zelf dingen in.

- Naar de ouders van de betreffende groep. Het meest belangrijke is dat er rustig gebleven wordt als er wat aan ouders wordt verteld. Ouders worden apart genomen en degene die het ze verteld zal dit dus zo rustig mogelijk doen en ouders er ook op proberen te wijzen dat paniek naar de kinderen toe niet gewenst is. Duidelijk en kort wordt verteld wat er is gebeurd, waarbij er op gelet wordt dat er geen nadruk wordt gelegd op het aanwijzen van een schuldige. Ouders wordt ook verteld dat er wordt onderzocht hoe zoiets heeft kunnen gebeuren. Er is ruimte voor vragen en reacties, maar geen ruimte voor grote verwijten.

1.2. Hoe te handelen in de week erna

- Naar de ouders van het betreffende kind. We plaatsen een advertentie in de krant namens onze buitenschoolse opvang. Er worden bloemen geregeld, of een andere manier waarop we ons medeleven tonen aan de familie. De directie houdt contact en gaat als de familie het prettig vindt, op bezoek of naar de uitvaartdienst.

- Naar de kinderen De kinderen krijgen altijd de ruimte om over alles te praten. Er wordt natuurlijk wel in de gaten gehouden dat dit ook wordt afgewisseld met weer andere onderwerpen. Kinderen moeten er niet in blijven hangen, maar ruimte wordt geboden. Met de kinderen samen wordt gekeken naar een goede manier om alles af te sluiten. Misschien wordt er wat voor het overleden kind gemaakt door de kinderen, als zij dit wensen.

- Naar de overige ouders. De directie blijft goed aanspreekbaar voor vragen. Vooral in de eerste tijd tijdens de haal- en brengmomenten.

1.3. Hoe te handelen op langere termijn

De groep wordt goed in de gaten gehouden. Er zullen nog wel een tijd reacties komen van kinderen. Er wordt onderzoek gedaan naar hoe alles heeft kunnen gebeuren. Hierbij worden eventueel hulpbiedende instanties ingeschakeld. De berichtgeving naar ouders behoort zo goed mogelijk te verlopen. Het vertrouwen van ouders is misschien geschaad en dit moet weer teruggewonnen worden. Eerlijkheid en eenduidigheid speelt hierin een grote rol.

2. Handelwijze bij overlijden van een kind van de groep, thuis of in het ziekenhuis

Hoe er omgegaan wordt met de situatie hangt af van de manier waarop het is gebeurd. Gaat het om een plotseling sterfgeval of gaat het om een sterfgeval na een ziekbed. Of er dus tijd en ruimte is om een groep voor te bereiden hierop hangt dus van het geval af. Hoe een eventuele 'voorbereiding' eruit ziet wordt altijd overlegd met de desbetreffende ouders (ouders van het zieke kind en ook ouders van de groep). Hoe er wordt gehandeld naar de verschillende betrokkenen wordt omschreven.

- Naar de ouders van het betreffende kind. Zodra de ouders laten weten dat hun kind is overleden zullen we ze meteen medeleven betuigen. Er wordt een advertentie en/of bloemen geregeld. We vragen aan de ouders na wanneer de uitvaart is geregeld en of wij daar nog een rol in kunnen vervullen. Ook wordt er gevraagd wat wel of niet medegedeeld kan worden aan andere ouders.
- Naar de kinderen. Hier maakt het veel uit of de kinderen er al op voorbereid waren of niet. Er wordt duidelijk verteld wat er is gebeurd, zodat de kinderen zo weinig mogelijk zelf invulling kunnen geven aan het verhaal. Alle kinderen krijgen de kans om te reageren. En er is ruimte om iets te maken voor het kind. De groep wordt goed in de gaten gehouden, komen er nog reacties? Er blijft ruimte voor het verhaal van kinderen.
- Naar de ouders van de betreffende groep
Alle ouders worden op de hoogte gesteld. Er wordt alleen maar informatie verteld waarvan de eigen ouders ook op de hoogte zijn en waarmee ze het eens zijn dat andere ouders dit willen. De overlijdenskaart wordt ook opgehangen in de groepsruimte.

3. Handelwijze bij overlijden van een ouder van een kind of ander gezinslid

- Naar het betreffende kind
Het kind moet duidelijk gemaakt worden dat je goed op de hoogte bent van wat er is gebeurd. Daarbij is het van belang in de gaten te houden of het kind er graag over wil praten. Dit kun je eventueel ter sprake brengen. Het kind kan ook gewoon spelen. Kinderen verwerken verlies op een hele eigen manier. Als ze op de bso zijn, zijn ze even uit hun thuissituatie wat kan zorgen dat ze hun zinnen even verzetten naar wat anders dan alleen verdriet. Dit is niet vreemd. Het kind moet deze ruimte ook krijgen. Misschien vindt het kind het fijn om iets te maken voor degene die is overleden.
- Naar de rest van het gezin. Als een van de ouders je zelf op de hoogte stelt van wat er is gebeurd, is het belangrijk dat je meteen je medeleven toont. Misschien dat er ruimte is om thuis langs te komen. Probeer duidelijk te krijgen wat de ouders prettig vinden. Je kunt de ouders aanbieden om eventueel kinderen uit het gezin op te vangen als dit nodig is. Overleg welke informatie er naar andere ouders/kinderen van de buitenschoolse opvang gaat. Bied de ouders aan altijd erover te komen praten. Zorg dat je voor ze klaar staat. Vraag hoe er gedacht wordt over de rol van de buitenschoolse opvang in de uitvaart. Wordt er iets verwacht? Zo ja; wat? Bereid zoiets goed voor.
- Naar de kinderen van de groep. Veel hangt hierbij af van de leeftijd van de kinderen. Het moet verteld worden aan de kinderen van de groep, maar kijk wat je ze verteld. Als je te weinig verteld dan gaan ze dingen zelf invullen. Toch hoeft niet alles verteld te worden. Wat hierin wijsheid is, kun je eigenlijk pas op het moment bepalen. De kinderen moeten goed de kans krijgen op hun eigen manier te reageren en hun gevoelens kwijt te kunnen. Pm-ers letten hierbij goed op de reacties van kinderen en hoe het gaat in de groep (ook de komende tijd).

- Naar de andere ouders. De overlijdenskaart wordt opgehangen in de groepsruimte. Denk goed na over welke informatie er aan de andere ouders verteld wordt. Dit moet dus afgesproken worden met de desbetreffende ouders. Wanneer een gezinslid van een kind overlijdt terwijl het kind op de bso is, is van belang dat: Het niet aan het kind wordt verteld zonder toestemming of vraag van de ouders. Er duidelijk gevraagd wordt aan degene die opbelt wat jouw rol op dat moment is. Vul zo iets niet zelf in, vraag hier expliciet naar.

4. Handelwijze bij het overlijden van een teamlid

De reacties hierop zullen afhangen van het feit of het gaat om een plotseling overlijden of niet. In het laatste geval zullen mensen hier al beter op voorbereid zijn.

- Naar de kinderen. Het is hier weer erg van belang of de kinderen voorbereid waren op dit nieuws. Er moet aan de kinderen verteld worden wat er is gebeurd, zonder te veel onduidelijk te laten. Het is niet wenselijk dat kinderen zelf dingen gaan invullen. Weeg dus af wat je wel en niet verteld. Er moet ruimte zijn voor alle kinderen op hun manier te reageren. Misschien zijn er kinderen die graag iets willen maken voor deze leidster. Natuurlijk moet die mogelijkheid ze gegeven worden. De komende tijd moeten de kinderen extra in de gaten gehouden worden: zijn er nog onverwerkte dingen, is er genoeg ruimte (geweest) voor de kinderen om alles te uiten.
- Naar de ouders. Ouders moeten zo spoedig mogelijk op de hoogte gesteld worden van het overlijden. De overlijdenskaart wordt ook opgehangen in de groepsruimte. De ouders moeten goed ingelicht worden over het wel of niet doordraaien van de groep tijdens de uitvaart. Geef ook ouders de mogelijkheid te komen naar de uitvaart als hier behoefte aan is.

5. Rouwverwerking

5.1. Rouwfasen; Rouwen kent enkele fasen en wordt daarom ook wel rouwproces¹ genoemd. Het is belangrijk deze fasen te kennen om gedrag bij de kinderen (en jezelf) sneller op te merken en beter te begrijpen. Het is trouwens niet zo dat elke fase duidelijk van de andere te onderscheiden is. Fasen kunnen elkaar ook onwillekeurig afwisselen

¹ Vijf fasen in het rouwproces volgens Kübler-Ross

Ontkenning; Is een dierbare overleden dan is de eerste reactie die van de ontkenning. Voorbeelden van uitingen als; "nee toch" of "het is niet waar" zijn dan aan de orde. Kübler - Ross noemt dit een vorm van (tijdelijke) zelfbescherming. Door deze eerste reactie creëert iemand voor zichzelf de gelegenheid of ruimte om eerst tot zichzelf te komen. Als dit heeft plaatsgevonden kan hierna het gebeurde meer gedoseerd "binnen" komen.

Boosheid/woede Is de gebeurtenis eenmaal doorgedrongen, dan ontwikkelt zich vaak boosheid en woede. Er worden veel "waarom" vragen gesteld. Deze boosheid kan zich op alles en iedereen richten. In deze fase is iemand moeilijk te bereiken en niet voor rede vatbaar. Verlies en verdriet verdwijnen op dat moment meer naar de achtergrond.

Onderhandelen; Als men zich bewust wordt dat de boosheid niet helpt, ontwikkelt zich een nieuwe fase. Hierin probeert men met het verlies om te gaan door doelen te stellen of jezelf iets te beloven. "Als ik dit doe dan zal dat het gevolg zijn". Dit kan zich op allerlei verschillende manieren invullen. De fase van onderhandelen wordt vooral ingevuld vanuit het terrein van de hoop.

Verdriet/depressie; Als alle (onder)handelen niets hebben opgeleverd treedt een machteloos gevoel op. Het verdriet valt niet langer te ontkennen en men kan zich hier soms helemaal aan overgeven. Het kan ook voorkomen dat iemand nauwelijks meer te bereiken is. Of dat allerlei verdriet uit het verleden ook weer begint op te spelen. Soms komt het voor dat verdriet zo intens wordt dat men in een depressie belandt.

Aanvaarding; Als er voldoende tijd is geweest om door de diverse fasen van dit proces te gaan, treedt er langzaam een bewustwording op de situatie op. Er ontstaat de mogelijkheid het verdriet te accepteren. In deze laatste fase komt er een zekere mate van berusting, men kan een en ander steeds beter loslaten. Je geeft het verlies als het ware een plek en dat biedt de mogelijkheid weer vooruit te kunnen kijken.

5.2. *Wat kun je als pm-er voor de kinderen betekenen* Als pm-er kun je een grote rol vervullen voor kinderen die met allerlei (onbegrijpelijke) gevoelens zitten. De volgende punten kunnen daarbij helpen. - Haal de kinderen aan, probeer ze te troosten en bied ze warmte. Dit zijn wezenlijke dingen voor kinderen, waarmee je ze helpt om te rouwen, hun verdriet te verwerken. Geef ze dus veel aandacht.

- Geef de kinderen nooit valse informatie als dat diegene 'slaapt'. Dit maakt het verwarrend. Geef ze dus informatie die aansluit bij de leeftijd van de kinderen. - Doe niet alsof de persoon nooit heeft bestaan.
- Praat met kinderen over minder vrolijke onderwerpen als: verdriet, dood, angst, etc. Je kunt hier ook materiaal voor gebruiken/bestellen (bv. www.in-de-wolken.nl) - .
- Soms kan het een idee zijn een foto van de overleden persoon in de ruimte te hebben als kinderen hier even graag naar kijken. Dan hebben ze toch het gevoel dat diegene er een beetje is.
- Houd kinderen goed in de gaten. Wat zijn hun reacties, hoe gaan ze met de situatie om? Spel en tekeningen kunnen een beeld geven van hun belevingswereld.
- Kinderen rouwen geen 24 uur per dag. Verdriet en vrolijkheid zullen elkaar afwisselen. Dit is niet vreemd.
- Een situatie als een overlijden kan bij de kinderen erg lang doorwerken, waardoor er bepaald gedrag kan ontstaan. Bied ruimte voor dit soort gedrag, wanneer dit mogelijk is.
- Je eigen emoties hoef je niet te onderdrukken bij kinderen. Door deze gewoon te tonen, geef je de kinderen namelijk de mogelijkheid dit ook gewoon te doen. Wat niet zo mag zijn is dat je kinderen opzadelt met jouw emoties.

5.3. *Bruikbare boeken*

- 'De drie vogels' van M. v.d. Berg en S. Ireland.
- 'Als je dood bent, word je dan nooit meer beter?' van P. en J. Breebaart
- 'Stilte a.u.b., ik denk aan kip.' van H. Haagen en H. Geelen.
- 'Derk Das blijft altijd bij ons.' van S. Varley.

Protocol: Veiligheid

Waarom dit protocol?

Dat er bij een buitenschoolse opvang ook aan de veiligheid gedacht wordt is logisch, maar voor werknemers en ouders is het ook prettig als een aantal van die regels vastliggen in een protocol. Veel regels liggen (ook) al vast in andere protocollen, zie daarvoor de andere protocollen. Daarbij worden er jaarlijks inventarisaties gemaakt voor de veiligheid waarbij alles gecontroleerd wordt. Met jaarlijkse GGD-inspecties worden die inventarisaties, actiepunten en verslagen beoordeeld.

1. De ruimte

1.1. *Leefruimte* Bij binnenkomst in nat weer wordt de vloer goed na-gedroogd.

Ruimtes worden zo ingedeeld dat er genoeg ruimte over blijft om doorheen te lopen en om te spelen. Er wordt in de leefruimtes en buiten gespeeld. Er wordt in alle ruimtes gedacht aan het opruimen van speelgoed e.d. Kinderen gooien binnen niet met spullen, ook niet met een bal. Afval op de trap (naar 8+groep) en op de grond wordt onmiddellijk opgeruimd. Kinderen mogen niet rennen in de ruimtes. Bij nat weer en een natte hal wordt de vloer regelmatig gedroogd, zodat de kinderen niet uitglijden bij binnenkomst.

1.2. *Meubels* Meubels en speelgoed worden vaak gecontroleerd op defecten en splinters en ivm de veiligheid worden kapotte meubels en/of speelgoed meteen verwijderd van de groep. Indien reparatie mogelijk is zullen dingen gerepareerd worden en anders (indien nodig) vervangen. Kasten staan vast of zijn zwaar genoeg dat ze niet zomaar omvallen. Sloten op deuren, kasten en lades worden altijd goed gesloten.

1.3. Stopcontacten Kinderen weten dat ze niet aan stopcontacten mogen komen zonder toestemming van de pm-er. Er wordt door alle pedagogisch medewerk(st)ers goed in de gaten gehouden dat de stopcontacten nog veilig zijn. Kinderen worden gewezen op de gevaren en er wordt geacht dat kinderen van deze leeftijd hiermee om kunnen gaan.

1.4. Boiler en verwarmingsbuizen. Kinderen weten dat ze niet in het kastje bij de boiler mogen komen. Ook worden de kinderen gewezen op de mogelijkheid dat de verwarmingsbuizen warm of erg warm kunnen zijn.

1.5. Schoonmaakmiddelen en schoonmaken Er wordt nooit schoongemaakt met de kinderen erbij. Kinderen glijden dus in principe niet uit over een vloer. Op de BSO is een gifwijzer aanwezig, om bij incidenten toch te weten wat te doen. Schoonmaakmiddelen worden opgeborgen in een hoge en/of afsluitbare kast, zodat kinderen hier nooit bij kunnen. Kasten worden altijd gesloten. Vloeren worden nooit gedweild met kinderen erbij of wanneer er ouders of kinderen verwacht worden.

2. Overige

2.1. Vuur, roken en medicijnen Er wordt op onze buitenschoolse opvang nooit gebruik gemaakt van echt vuur. Medewerk(st)ers die roken gaan voor hun pauze altijd naar buiten en roken dus nooit binnen. Ze bergen aanstekers en sigaretten op een veilige plek op waar kinderen er geen toegang tot hebben. Medicijnen voor de kinderen zitten in een afgesloten EHBO-does op een hoogte waar de kinderen niet bij kunnen. Medicijnen van medewerk(st)ers zelf bergen ze op een plek die niet toegankelijk is voor kinderen.

2.2. Warmwaterkraan Bij aanwezigheid van een warmwaterkraan wordt er met de kinderen afgesproken hier niet aan te zitten omdat de kraan heet water kan geven en ze zich dan kunnen verbranden (pijn doen). Warmwaterkranen worden dus niet gebruikt door de kinderen!

2.3. Thee en andere warme dranken Wanneer kinderen bij ons thee drinken gebeurt dit altijd aan tafel. De thee wordt lauwwarm geserveerd. We letten erop dat onze pedagogisch medewerk(st)ers en stagiaires hun thee op plekken zetten waar kinderen niet bij kunnen, ver op een tafel of na een waarschuwing aan de kinderen dat er hete thee staat waar ze voor op moeten passen. Er wordt nooit thee gedronken met een kind op schoot. Als er veel thee wordt gemaakt, dan wordt dit in een thermoskan bewaard. Er wordt op gelet dat kopjes en bekertjes niet lekken en goede vaste oortjes hebben. Wanneer er gebruik wordt gemaakt van een tafelkleed zullen er nooit theekopjes met thee op gezet worden.

2.4 Scherp gereedschap, kinderen krijgen tijdens het eten een plastic mes, bij het evt knutselen met scherp gereedschap worden kinderen gewezen op het gevaar daarvan en is er altijd een pm-er die de activiteit begeleidt.

Onze officiële vluchtroute is via de dubbele deuren naar het BSO-pleintje of via de tussendeur naar de voordeur aan de Nieuwstraat. Wij oefenen regelmatig wat wij van de kinderen verwachten wanneer het brandalarm afgaat.

De vluchtroute van de 8+groep is via de trap naar onze hal aan het BSO-pleintje of via de andere kant over de trap naar de Poortერი. Wij leren de kinderen dat de trap naar de 8+groep geen speelterrein is.

Protocol: Vermissing kind

Wat verstaan wij onder 'vermissing kind'?

Als een kind tijdens het verblijf op onze buitenschoolse opvang zoek raakt. Wij hanteren dan het volgende Stappenplan;

Stap 1 Er wordt zo rustig mogelijk gereageerd, in paniek raken helpt niet.

Stap 2 Er wordt vastgesteld waar het kind is kwijtgeraakt. Was de groep op dat moment binnen of buiten. Dus in en rondom de buitenschoolse opvang of gebeurde het op een wandeling, tijdens een ophaalmoment of tijdens een uitstapje?

Stap 3 Een pm-er gaat op zoek naar het kind. De groep met pm-er en kinderen gaat terug naar de locatie.

Stap 4 Na een half uur zoeken wordt er contact opgenomen met de ouders. Is het kind misschien naar huis gelopen? Ouders en buitenschoolse opvang houden elkaar op de hoogte als het kind gevonden is.

Maatregelen ter voorkoming

- Bij een wandeling wordt ieder kind in de gaten gehouden. Een pm-er begeleidt maximaal 11 kinderen (volgens BKR). - De kinderen worden regelmatig geteld.
- Minstens een pm-er draagt een mobiele telefoon bij zich. Er wordt tegen de kinderen gezegd bij elkaar te blijven.

Protocol: Voeding

Eigen bestek en bekertjes De kinderen krijgen een eigen beker (en bord en bestek) in verband met de hygiëne. *Bereiden voedsel* Het eten voor de kinderen wordt altijd hygiënisch bereid. Er wordt altijd eerst gekeken naar een houdbaarheidsdatum. Bij twijfel over de kwaliteit van het eten wordt het niet gebruikt. Fruit en groenten wordt voor gebruik altijd gewassen. Pedagogisch medewerk(st)ers wassen altijd eerst hun handen voor ze voedsel bereiden. Er wordt altijd schoon servies gebruikt. *Bewaren voedsel* Er wordt door iedereen toegezien op de houdbaarheidsdatum. Op alle verpakkingen wordt genoteerd wanneer het is geopend: de interne verbruiksdatum. Voor ieder gebruik wordt er op beiden gecontroleerd. Producten staan niet langer dan 30 min. buiten de koelkast. In de zomer wordt er extra gelet op producten die slecht tegen warmte kunnen en bederven (de melk wordt ingeschonken en weer direct terug gezet in de koelkast). Verpakkingen worden voor het bewaren van voedsel goed gesloten. Na aflevering van gekoelde producten worden ze zo snel mogelijk (binnen 30 min.) in de koelkast gezet. Zijn producten te lang buiten de koelkast, dan worden ze weggegooid. Geschild/gesneden fruit wordt altijd afgedekt bewaard. De koelkasttemperatuur wordt gecontroleerd en is maximaal 7 graden. Anders worden er acties ondernomen.

Protocol: Vrijwilligersbeleid

Waarom dit protocol?

Omdat wij gebruik maken van vrijwilligers is het prettig op papier vast te leggen welke regels er gelden omtrent deze inzet.

Regels die gehandhaafd worden

- Vrijwilligers dragen nooit de verantwoordelijkheid voor kinderen. De verantwoordelijkheid ligt te allen tijde bij de pedagogisch medewerkers. - Vrijwilligers staan altijd boventallig en worden dus niet meegenomen in de BKR. - Vrijwilligers worden alleen ingezet met een goedgekeurd

VOG. - Er worden afspraken gemaakt met de vrijwilliger; welke werkzaamheden zal hij/zij wel of niet verrichten. - Vrijwilligers staan vrijwillig op de groep of nemen deel aan uitstapjes. Zij doen dit dus voor hun plezier. – Vrijwilligersvergoeding is bespreekbaar. - Wanneer een vrijwilliger op de afgesproken datum verhinderd is, laat diegene dit weten aan de BSO. Vrijwilligers tekenen de 'Akte van vertrouwelijkheid'. - Vrijwilligers krijgen geen privégegevens van personeel, kinderen of ouders. - Te allen tijden wordt er Nederlands gesproken op ons kinderdagverblijf. - Contact met de ouders wordt door een pedagogisch medewerker gedaan. Wanneer er vertrouwen is dat de vrijwilliger deze contacten ook kan aangaan, blijft de verantwoordelijkheid nog te allen tijden bij de pedagogisch medewerkers.

Wat verwachten wij van vrijwilligers

- Dat ze er representatief uit zien. Geen blote buik, bilnaad bij bukken, hinderlijke zichtbare piercings.
- Dat ze zorgen voor goede lichamelijke verzorging en frisse, schone kleren. - Dat ze open en eerlijk zijn en lief voor de kinderen.
- Dat ze beleefd zijn naar ouders en collegiaal zijn.

Wat kunnen vrijwilligers van ons verwachten

- Begeleiding bij de werkzaamheden, indien nodig.
- Openheid en eerlijkheid en collegialiteit.
- Een gezellige periode.

Protocol: Warmte en verbranding door zon

Waarom dit protocol

Er worden bij ons verschillende maatregelen genomen om ervoor te zorgen dat kinderen (vooral in de zomer) wel prettig buiten kunnen spelen wanneer het warm is en/of de zon schijnt.

Maatregelen

De volgende maatregelen dragen bij aan de veiligheid van de kinderen: - Kinderen worden bij temperaturen boven de 20 graden en/of zon (vanaf voorjaarszon) ingesmeerd. - Kinderen worden ook ingesmeerd als ze met warme temperaturen in de schaduw spelen. - De kinderen worden ingesmeerd met een zonnebrand van minimaal beschermingsfactor 20. - Deze zonnebrand beschermt ook tegen UVA en UVB-straling. - Kinderen worden ingesmeerd zodra ze naar buiten gaan. - Bij felle zon wordt er zoveel mogelijk in de schaduw gespeeld. - Kinderen worden iedere twee uur opnieuw ingesmeerd. - De kinderen krijgen meer te drinken, zodat de kans op uitdroging wordt verkleind. - Bij extreme hitte wordt de duur van het buitenspelen beperkt en het spel eventueel aangepast, zodat de grote inspanning wordt vermeden. - Tussen 12.00-15.00u spelen de kinderen zoveel mogelijk in de schaduw als dit kan. - Kinderen dragen zoveel mogelijk petjes en hoeden tegen de zon (als ze dit bij hebben). Bij extreme felle zon wordt de kinderen ook gewezen om het shirt aan te houden in verband met verbranding.

Protocol: Ziekte

1. Zieke kinderen

Als team hebben we er begrip voor, dat het heel lastig kan zijn als een kind ziek is en de ouder moet werken. Toch is het noodzakelijk dat een buitenschoolse opvang regels stelt ten aanzien van de opvang van zieke kinderen. In het algemeen kan ervan uitgegaan worden dat de buitenschoolse opvang er is voor gezonde kinderen en niet voor de verzorging van zieke kinderen. Een ziek kind vraagt (logischerwijs) speciale aandacht en verdient die ook. Voor ons is het in de groep met veel andere kinderen echter niet altijd mogelijk die extra aandacht te geven. Voor de leiding is het onbevredigend om zo te werken: je wilt wel maar je kunt niet veel. Daarom zijn er afspraken over het beleid van de buitenschoolse opvang bij ziekte van het kind.

1.1. Wat doen we met zieke kinderen? Als kinderen boven de 38 graden koorts hebben worden de ouders gebeld. Dit geldt ook voor kinderen die niet lekker zijn en zich anders gedragen dan zij normaal doen. Pedagogisch medewerkers vragen zich hierbij de volgende dingen af:

- Speelt het kind zoals je van hem/haar gewend bent? - Praat het kind zoals je van hem/haar gewend bent?
- Voelt het kind warm of juist heel koud aan? Gaat het kind naar de wc en wat is het resultaat?

1.2. Wanneer kunnen kinderen niet meer op de groep blijven? Als kinderen een temperatuur hebben van boven de 38,5 graden of hoger worden de ouders gebeld met het verzoek hun kind op te komen halen. Ook als het zieke kind de gezondheid van andere kinderen in gevaar brengt, voelen wij ons ook genoodzaakt de ouders te vragen hun kind op te komen halen.

1.3. Wanneer wordt de huisarts ingeschakeld/112 gebeld? Als het kind het benauwd heeft, niet meer reageert als je hem/haar aanspreekt, plotseling hoge koorts heeft of last heeft van aanvallen wordt er meteen gehandeld door de pm-ers. Er wordt contact opgenomen met de huisarts of 112 wordt gebeld (indien nodig). Het kan zo zijn dat de ouders dus pas gebeld worden als er als een pm-er onderweg is naar de huisarts met het kind of 112 al gebeld is. Wij zullen altijd de huisarts van het kind zelf raadplegen.

1.4. Wanneer wordt de GGD ingeschakeld? Als er op het de buitenschoolse opvang het vermoeden heerst dat we te maken hebben met besmettelijke ziektes, dan schakelen we de GGD in.

1.5. Beleid bij besmettelijke ziekten

1.5.1. Regels LCI Deze informatie komt uit de informatiemap infectieziekte en hygiëne die is samengesteld door de LCI (Landelijke Coördinatiestructuur Infectieziektebestrijding).

1. Ouders melden besmettelijke ziekten van hun kind bij de leiding.
2. De leiding overlegt zo nodig met de GGD. De GGD wint met toestemming van de ouders eventueel informatie in bij de huisarts.
3. De GGD adviseert maatregelen afhankelijk van de ziekte.
4. Zieke kind niet toelaten vanwege risico voor overige kinderen, dit wordt 'weren' genoemd.
5. Zieke kind behandelen om verspreiding van ziekte tegen te gaan.
6. Ouders van andere kinderen informeren over de ziekte, zodat zij alert zijn op verschijnselen. Dit doen wij door briefjes op te hangen (alleen voor niet ernstige ziekten als waterpokken: 'Er heerst waterpokken') en ouders bij het brengen en/of halen van hun kind te informeren over de heersende ziekte. Bij bepaalde andere ziekten brengt de GGD een brief uit naar de ouders (bij bv. kinkhoest).
7. Overige kinderen vaccineren of uit voorzorg medicijnen geven. Of indien ouders zich hier prettig bij voelen mogen de kinderen thuis gehouden worden.
8. Vaak zijn er geen bijzondere maatregelen noodzakelijk.
9. Kind weer beter!

1.5.2. Waterpokken en krentenbaard zijn ziektes die vaker voorkomen op een buitenschoolse opvang. Daarom hanteren wij hier een duidelijk beleid in:

- Zodra er een geval van waterpokken of krentenbaard bekend is op de bso worden ouders hierover geïnformeerd door een briefje op de deur op te hangen: 'Er heerst waterpokken/krentenbaard'. Wanneer er zwangere ouders zijn (en dit is bij ons bekend) worden die mondeling nog extra geïnformeerd in verband met risico's voor de ongeboren vrucht wanneer zij zelf nog niet beschermd zijn tegen waterpokken. Die zijn er wanneer een moeder zelf nog geen waterpokken heeft gehad en zich hier ook niet tegen heeft laten inenten voor de zwangerschap.
  - Kinderen mogen gewoon naar de BSO komen mits; * Ze geen koorts hebben (zie 'Wanneer kunnen kinderen niet op de groep blijven.')
  - * De blaasjes bedekt kunnen worden door kleding. Blaasjes kunnen namelijk springen en het vocht vergroot het besmettingsgevaar voor andere kinderen op de bso. Blaasjes op handen en in gezicht kunnen niet bedekt worden. Bij kinderen met blaasjes wordt bij toilet gebruik extra gezorgd voor een goede hygiëne.
- Waterpokken en krentenbaard hoeven niet gemeld te worden aan de GGD.

1.6. Tips voor de ouders

1. Zorg voor een reserve opvang en voor iemand die het kind eventueel kan halen als u daartoe niet zelf in staat bent.
2. Zorg altijd bij de buitenschoolse opvang bekend is waar u overdag te bereiken bent of wie u kan bereiken.
3. Zorg altijd dat er op de buitenschoolse opvang de juiste telefoonnummers voorhanden zijn van de adressen waar u overdag bereikbaar bent.
4. We stellen het op prijs als u het ons laat weten, wanneer u uw kind weer naar de buitenschoolse opvang zult brengen.
5. Wie bieden graag een kwalitatief goede opvang en hopen dan ook dat iedereen eraan meewerkt om onze regels rondom ziekte in acht te nemen.

2. Zieke pedagogisch medewerk(st)ers 2.1. Wanneer thuisblijven Pedagogisch medewerk(st)ers van onze buitenschoolse opvang blijven thuis als:

- zij zich niet in staat voelen om te werken.
- zij een ziekte hebben waarvan de GGD en/of huisarts adviseert om thuis te blijven, ivm besmettelijkheid en dus de veiligheid van de kinderen.

2.2. *Vervanging* Als er pedagogisch medewerk(st)ers ziek zijn, wordt er altijd vervanging geregeld. Dit is meestal een van de vaste invalkrachten.